

Biletska I. O.

INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF TEACHING AT STUDIES
OF LEXICOLOGY OF ENGLISH LANGUAGE

Different approaches to definition of term «pedagogical technology», «interactive technologies» by native and foreign scientists have been analyzed in the article. The author underlined the generalized models of foreign language learning technologies: model «from language – to communication» which contained cognitive-oriented technologies; model «through communication – to language» which had communicative-oriented technologies. A special attention has been paid to characteristics of interactive educational technologies that were the most effective in practice of future foreign language teacher, his (her) professional training in the process of studying theoretical courses, in particular English Lexicology. Usage of interactive educational methods influences on the process of forming and formation of students' skills, helps them not only to master Lexicology as a subject better but also to develop skills necessary for their future professional activity. Educational material is acquired on their own experience through experimentation, verification of own suppositions and knowledge appeared as an answer for own question. Exactly such knowledge is deep and strong. In order to integrate technology successfully into their daily practice, teacher needs adequate training and support how to use tools communicatively, he (she) needs strategies and procedures for designing effective learning materials, and to have the opportunity to reflect on teacher's own practice. In this article we provide some examples of activities and tasks based on interactive technologies used at the lessons of English Lexicology.

Keywords: pedagogical technology, technology of teaching of foreign language, interactive technologies, Lexicology, professional training, higher educational establishment.

УДК 378 .14

Слюсаренко Н. В., Кульбацька М. В.*

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ
УМІНЬ І НАВИЧОК МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

У статті висвітлено основні аспекти формування у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування під час вивчення іноземної мови.

Розкрито сутність понять «спілкування», «педагогічне спілкування», «міжкультурне спілкування», «уміння», «комунікативні вміння», «навички», «комунікативні навички», «умови», «педагогічні умови».

Наголошено на вагомій ролі педагогічних умов у формуванні умінь і навичок міжкультурного спілкування у студентів під час вивчення іноземної мови. Звернуто особливу увагу на те, що педагогічні умови є тим важелем, який впливає не лише на ставлення до предмета, але й на якість його засвоєння, а відтак – на забезпечення оволодіння основами міжкультурних відносин у майбутній професійній діяльності, здатність ефективно виконувати свої функції в міжкультурному середовищі.

Ключові слова: спілкування, педагогічне спілкування, міжкультурне спілкування, комунікативні вміння, комунікативні навички, педагогічні умови.

Інтенсивність розвитку суспільства вимагає нових підходів та орієнтирів до переосмислення науково-педагогічного знання. У сфері освітньої політики початок ХХІ століття відзначився масштабним розширенням міжнародного та європейського освітніх просторів, активною участю як науково-педагогічних працівників, так і студентів у міжнародних освітніх, науково-дослідницьких проектах і грантах, програмах підвищення кваліфікації, а також програмах міжнародного академічного обміну. Вища освіта нині стає все більш відкритою для міжкультурного спілкування, у зв'язку з чим актуалізується проблема підвищення якості підготовки фахівців, здатних брати активну участь у світовому та регіональному освітньому процесі.

* © Слюсаренко Н. В., Кульбацька М. В.*

Реформування та модернізація вітчизняного освітнього простору з вектором у світовий ставить у ряд із ключовими питання міжкультурного спілкування, що зокрема передбачено державними документами. Так, у Законі України «Про вищу освіту» академічна мобільність, академічна свобода, міжнародна інтеграція у європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи, є одними зі стратегічних завдань [6, с. 5].

За таких умов необхідно забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців, які б орієнтувалися на співпрацю, мали високий рівень культури спілкування, були готовими до толерантної взаємодії з представниками та культурою різних країн, що у свою чергу актуалізує потребу комплексного дослідження питань як безпосередньо міжкультурного спілкування, так і пошуку умов і засобів, за яких формування відповідних умінь та навичок у сучасної студентської молоді буде найбільш ефективним.

Цілком закономірним є пошук уваги та зростання актуальності досліджень, пов'язаних із питаннями міжкультурного спілкування. Ця проблема привернула увагу Ф. Бацевича, Т. Грушевицької, Г. Дев'ятової, Н. Калашнік, О. Леонтович, О. Садохіна, А. Солодкої, Ф. Стрідбека, С. Тер-Мінасової, І. Халеевої, Е. Холла, О. Цуканова, О. Чекуна та інших науковців.

Звісно, досягнення вітчизняних і зарубіжних учених сприяють накопиченню та систематизації знань з вищезгаданої проблематики, проте формування умінь і навичок міжкультурного спілкування у студентів вищих навчальних закладів потребує подальшого наукового пошуку. Так, недостатньо дослідженими залишаються педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування умінь і навичок міжкультурного спілкування, методи і форми проведення цієї роботи тощо.

Відтак мета статті – проаналізувати теоретичні аспекти формування у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування під час вивчення іноземної мови.

Маємо констатувати, що заняття з іноземної мови стають тим містком, що допомагає майбутнім фахівцям знайти шляхи до порозуміння, кооперації та співробітництва з носіями іншої мови, регулювання культурно-мовних контактів у міжкультурному середовищі.

Дієвим засобом установа різноманітних контактів, у ході яких від народу до народу передається набутий поколіннями досвід, є мова. У сучасну епоху мова – це передусім один із ключових засобів культурного обміну між народами. Саме тому, зважаючи на безперечно фундаментальне значення мови, на новий етап виходить і вивчення іноземних мов. Очевидно, що іноземна мова, як і рідна, виконує дві суттєво важливі функції – пізнання і спілкування. Однак відмінність полягає в тому, що іноземна мова є засобом не лише міжособистісного, але й міжнаціонального, міждержавного, міжнародного спілкування [12, с. 6].

Інтеграційні процеси змінюють не лише статус іноземної мови в суспільстві, але й виконувани нею функції. Пріоритетними стають насамперед установа взаєморозуміння між народами, забезпечення доступу до розмаїття світової культури, політичних процесів, освіти, тобто розширення міжнародних контактів, що у свою чергу посилює міжкультурне спілкування.

З'ясуємо сутність понять «спілкування», «педагогічне спілкування», «міжкультурне спілкування». Адже, як стверджує С. Тер-Мінасова, слова пов'язують людей, об'єднують їх через спілкування, адже без спілкування немає суспільства, без суспільства немає людини соціальної, немає людини культурної, людини розумної [20, с. 8].

Поняття «спілкування» О. Садохін розглядає як сукупність зв'язків і взаємодій людей, суспільств, суб'єктів (класів, груп, особистостей), у яких відбувається обмін інформацією, досвідом, умінням, навичками, результатами діяльності, взаємовпливами і корекцією поведінки тощо [17, с. 162].

Д. Кейтон зауважує, що спілкування – це не просто процес передання інформації, а й установлення контакту для виключно повного розуміння один одного під час взаємодії [24, с. 77]. Саме тому спілкування – важливий показник емоційних станів людини, адже весь спектр людських емоцій виникає і розвивається саме в умовах спілкування [8, с. 82].

Спілкування, з одного боку, є каналом, яким здійснюється пізнання, а з іншого – засобом, який розвиває індивідуальність, інструментом виховання необхідних рис особистості, способом передання досвіду й розвитку умінь спілкуватися [12, с. 29].

Л. Лузіна трактує поняття «спілкування» як процес, у якому розвиваються, виявляються і формуються міжособистісні (педагогічні) відносини (взаємини). З погляду вченої, вчинок, тобто дія, здійснювана вербальними або невербальними засобами, є одиницею спілкування. Автор виділяє дві підструктури педагогічного спілкування: внутрішню (педагогічне ставлення) і зовнішню (власне педагогічне спілкування). Під педагогічним ставленням (взаємовідносинами) розуміється особистісно значуще, перцептивне, емоційне і когнітивне відображення людьми один одного, яке представляє їх внутрішній стан [19, с. 50-51].

В. Кан-Калик наголосив на тому, що найцікавіші та плідні навчально-виховні матеріали, найактивніші і прогресивні методи навчально-виховного впливу можуть запрацювати лише за умови забезпечення правильним, відповідним педагогічним спілкуванням [7, с. 7].

Реалізація процесу спілкування в педагогічній діяльності може сприяти вирішенню важливих освітніх завдань лише за умови повного залучення студентів до освітнього процесу, їх співучасті, а не просто формальної присутності. Таким чином, професійне педагогічне спілкування є системою органічної соціально-психологічної взаємодії педагога і вихованців, змістом якої є обмін інформацією, здійснення виховного впливу, організації взаємовідносин за допомогою комунікативних засобів. Педагог постає як активатор цього процесу, організовуючи його й управляючи ним [7, с. 12].

З огляду на вектор заняття іноземної мови на розвиток практичних навичок взаємодії народів, країн, культур доцільно розглянути й поняття «міжкультурне спілкування».

На думку О. Садохіна, це особлива форма спілкування представників двох чи більше різних культур чи культурних співтовариств у ході обміну інформацією та культурними цінностями [17, с. 95]. Автор зауважує, що міжкультурне спілкування включає в себе комунікацію між культурами, расами, етнічними групами, релігіями та між субкультурами всередині великих культур.

Ф. Бацевич сформулював декілька визначень поняття «міжкультурне спілкування». По-перше, це «процес спілкування (вербального і невербального) людей (груп людей), які належать до різних національних лінгвокультурних спільнот, як правило, послуговуються різними ідіоетнічними мовами, мають різну комунікативну компетенцію», а по-друге – «увесь спектр можливих типів спілкування, який відбувається за межами можливих соціальних груп (дискурсивних систем), починаючи від груп, представники яких є носіями різних культур, до комунікації між чоловіками і жінками або колегами різного віку тощо» [2, с. 82-83].

А. Мудрик виділив значні педагогічні можливості спілкування [8, с. 55-112]. Ми поділяємо думку вченого, адже спілкування крім комунікації та безпосереднього передання досвіду, умінь та навичок сприяє формуванню в кожного з учасників власних світоглядних позицій, думок, переконань, самовизначення.

О. Чекур наголосив на важливості дослідження поняття «міжкультурної комунікації» як педагогічного феномену, який сприяє створенню міжкультурного навчання, орієнтований на діалог суб'єктів педагогічного спілкування відповідно до норм культури мови, що вивчається, а відтак впливає на трансформацію змісту і форм організації навчального процесу [22].

Педагогічна взаємодія викладача зі студентами реалізується виключно у процесі їх спілкування. Саме процес спілкування є тим ключем, що дозволяє розкрити студентам наукові знання, уміння, соціально значущі якості особистості.

В. Єлагіна зазначає, що цілком закономірним є передання від педагога до учнів знань і практичних умінь лише через систему живого й безпосереднього спілкування з ними [5, с. 61]. Це значною мірою стосується й передання знань і умінь від викладача до студентів.

Для того, щоб навчити іноземної мови як засобу спілкування, потрібно створювати обстановку реального спілкування, налагодити зв'язок викладання іноземних мов з життям, активно використовувати іноземні мови в живих, природних ситуаціях [20, с. 26].

Таким чином, можемо стверджувати, що формування умінь і навичок міжкультурного спілкування в більшості випадків реалізується саме на заняттях з іноземної мови, оскільки курс іноземної мови у вищій школі дозволяє через оволодіння мовою та її використання (спілкування) зануритись у культуру, традиції, звичаї іншого народу; вивчити мову як основний засіб, з допомогою якого буде здійснюватися спілкування; підготуватися до взаємодії з іноземним партнером. Звичайно, поза мовним середовищем зробити це досить складно. Тому викладач вищого навчального закладу має забезпечити комплекс таких умов, щоб сформувати у студентів уміння й навички міжкультурного спілкування.

Перш ніж перейти безпосередньо до умов, які сприяють формуванню у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування при вивченні іноземної мови, вважаємо за доцільне уточнити сутність понять «уміння» та «комунікативні вміння», «навички» та «комунікативні навички».

Поняття «уміння» трактують, з одного боку, як рівень володіння дією на перехідних етапах формування навички, з іншого – як характеристику рівня володіння знаннями [4, с. 202]. На думку І. Підласого, уміння – це передусім оволодіння способами (прийомами, діями) застосування засвоєних знань на практиці [13, с. 19]. Комунікативні вміння – це комплекс комунікативних дій, заснованих на високому рівні теоретичної та практичної підготовки особистості, який дозволяє творчо використовувати комунікативні знання і навички повного і точного відображення та перебудови дійсності. Слід відзначити, що комунікативні вміння формуються двома шляхами: по-перше, у ході різної соціальної практики, у яку вона особисто залучена, по-друге – у ході спеціальної підготовки до спілкування [16, с. 96].

Поняття «навички» означає уміння, доведені до автоматизму, високого ступеня досконалості [13, с. 19]. Під комунікативними навичками розуміють автоматизовані компоненти усвідомлених дій, які сприяють швидкому і точному відображенню комунікативних ситуацій і визначають успішність виховання, розуміння об'єктивного світу й адекватний вплив на нього у процесі комунікації [3, с. 56-57].

Сформованість комунікативних навичок у студентів безпосередньо впливає на якість оволодіння навичками соціокультурної та міжкультурної комунікації, що в подальшому відбивається на професійному розвитку майбутнього фахівця.

Для формування умінь і навичок міжкультурного спілкування необхідно забезпечити таке:

1) індивідуалізація та диференціація навчання, адже саме ці компоненти дозволяють усунути проблему недостатньої усної практики, що може негативно вплинути на якість формування комунікативних умінь і навичок у кожного студента окремо, а також у групи в цілому;

2) застосування поряд із традиційними нових методів, підходів, технологій, пов'язаних із партнерською взаємодією та співробітництвом [13, с. 450];

3) побудова освітнього процесу з урахуванням принципів інтегрованості (формування готовності до продуктивної участі в міжкультурному спілкуванні), креативності (передбачають зміну характеру вивчення іноземної мови з урахуванням

її специфіки в ситуаціях міжкультурної взаємодії), проблемності (орієнтація студентів на розробку багатоваріантних шляхів виходу з проблемних ситуацій у міжкультурному спілкуванні), діалогічності (уміння вести міжкультурний діалог, уникати конфліктів, розвиток критичного мислення студентів, зміна ставлення до стереотипів, міжкультурних розбіжностей), аксіологічності (орієнтація освіти на передання студентам досягнень світової культури в органічному поєднанні з національною історією, культурою, традиціями), відкритості, толерантності та емпатії (як до представників рідної культури/країни, так і до інших).

Урахування цих засад надасть можливість активізувати позицію студента в навчальному процесі, допомагає оволодіти навичками вирішення завдань, що сприятиме розвитку в майбутніх спеціалістів міжкультурного мислення, інтересу до світової культури, появи стійкої потреби самовдосконалення в питаннях міжкультурного спілкування.

Зауважимо, що будь-яка діяльність людини відбувається в певних умовах, зокрема й у педагогічній діяльності. Чільне місце у формуванні у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування при вивченні іноземної мови посідають умови, в яких відбувається навчальний процес. Проте, перш ніж визначити ці умови, з'ясуємо сутність понять «умови» та «педагогічні умови».

У довідковій літературі «умова» розуміється як: 1) обставина, від якої що-небудь залежить; 2) правила, установлені в якій-небудь сфері життя, діяльності; 3) обстановка, у якій що-небудь відбувається [11, с. 588]. У психології досліджуване поняття, як правило, представлено в контексті психічного розвитку й розкривається через сукупність внутрішніх і зовнішніх причин, що впливають на процес розвитку, його динаміку і кінцеві результати, а також психологічний розвиток людини, прискорюючи або уповільнюючи його [10, с. 270-271]. Педагоги займають схожу з психологами позицію, розглядаючи умови як сукупність змінних природних, соціальних, зовнішніх і внутрішніх впливів, що діють на фізичний, моральний, психічний розвиток людини, її поведінку, виховання й навчання, формування особистості [14, с. 36].

Педагогічні умови, за визначенням А. Найна, – це взаємопов'язана сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, засобів і матеріально-просторового середовища, направлених на рішення поставлених у дослідженні завдань [9, с. 44-49]. В. Андреев вважає, що педагогічні умови – це обставини процесу навчання, які є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання для досягнення певних дидактичних цілей [1].

Узагальнюючи вищевикладене можемо стверджувати, що педагогічні умови постають як чинні елементи, що лежать в основі педагогічного процесу. Ці елементи забезпечують досягнення конкретної мети, сприяють створенню сприятливої атмосфери для отримання позитивного результату.

Так, у контексті проблеми, що розглядається в цій публікації, під педагогічними умовами ми розуміємо сукупність необхідних заходів, які сприяють ефективному формуванню умінь і навичок міжкультурного спілкування при вивченні іноземної мови.

Спираючись на аргументи наукових розвідок сучасних дослідників [3; 17; 18; 20-22], можна виділити педагогічні умови, що сприятимуть формуванню у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування при вивченні іноземної мови.

По-перше, це впровадження в навчальний процес поряд із традиційними інтерактивних технологій (бажано ігрових), ключовим компонентом яких є імітація міжкультурної комунікації з урахуванням як інтересу студентів до інших культур, так і їх потреби у спілкуванні, толерантного прийняття своїх та чужих культурних цінностей, визнання здобутків рідної та іншої культури.

Слід зауважити, що технологія навчання пов'язана з науковим підходом до того, як навчати, на основі яких принципів, за допомогою яких методів і методичних прийомів, засобів навчання, якою має бути організація навчання, які чинники слід

ураховувати, щоб отримати якнайкращий педагогічний вплив у конкретних визначених умовах [15, с. 109].

По-друге, відповідно до потреби у спілкуванні при вивченні іноземної мови важливо використовувати різні форми роботи (індивідуальні, мікрогрупові, групові й масові), які мають забезпечити суб'єкт-суб'єктну взаємодію викладача і студентів, а відтак сформувати позитивний психологічний клімат, забезпечити зростання рівня міжкультурної взаємодії. Саме завдяки суб'єкт-суб'єктній взаємодії між викладачем і студентами в педагогічному процесі вищої школи реалізується необхідна організація та єдність дій студентів, формуються вміння досягти взаєморозуміння та узгодженості дій, згуртованості і солідарності. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія, демократичний стиль спілкування педагога зі студентами, на наш погляд, – єдиний реальний спосіб організації їх співпраці.

По-третє, зміна традиційних ролей викладача і студента. Студент має бути передусім дослідником, організатором і виконавцем власних ідей, а викладач – координатором і наставником.

Сучасний викладач мусить ураховувати культурні та виховні інтереси різних національностей та етнічних меншин. Саме тому він має бути толерантним, поважати чужі права і свободи, приймати та визнавати індивідуальні відмінності, уміти слухати, спілкуватися й розуміти інших [23, с. 2].

Безперечно, мови мають вивчатися в нерозривній єдності зі світом і культурою народів, що є носіями цих мов [20, с. 27]. С. Тер-Мінасова зазначає, що кожний урок іноземної мови – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації, тому що кожне іноземне слово відображає іноземний світ та іноземну культуру: за кожним словом стоїть зумовлене національною свідомістю уявлення про світ [там само, с. 25].

На думку О. Цуканової, кожен студент мусить ще зі студентської лави набути практичних навичок організації оптимальних взаємин з навколишніми людьми, установлення контакту з ними і досягнення взаєморозуміння, знаходження прийнятних способів організації спільної діяльності [21, с. 7].

Підсумовуючи зауважимо, що кожна з вищеназаних педагогічних умов надзвичайно важлива для формування у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування при вивченні іноземної мови. Безперечно, педагогічні умови є тим важелем, який впливає не лише на ставлення до предмета (у нашому випадку іноземної мови), але й на якість його засвоєння, а відтак на оволодіння основами міжкультурних відносин у майбутній професійній діяльності, здатність ефективно виконувати свої функції в міжкультурному середовищі.

Обґрунтування найбільш доцільних форм і методів навчання та виховання, а також оптимальних шляхів формування у студентів умінь і навичок міжкультурного спілкування при вивченні іноземної мови є перспективним і може стати предметом подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Андреев В. Педагогика творческого саморазвития / В. Андреев. – Казань, 1996. – 568 с.
2. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с.
3. Девятова Г. Г. Формирование готовности будущих учителей иностранного языка к межкультурной коммуникации : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. – М. : РГБ, 2003. – 189 с.
4. Дружинина В. Современная психология / под ред. В. Дружинина. – М. : ИНФРА – 1999. – 687 с.
5. Елагина В. С. Основы педагогического общения / В. С. Елагина, Е. Ю. Немудрая. – 2-е изд. – Челябинск : НП «Инновационный центр «РОСТ», 2012. – 184 с.
6. Закон України «Про вищу освіту»: офіц. текст від 1.07.2014 року № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. Заголовок з екрану.

7. Кан-Калик В. Учителю о педагогическом общении: книга для учителя / В. Кан-Калик. – М. : Просвещение, 1987. – 190 с.
8. Мудрик А. Общение в процессе воспитания : учебное пособие / А. Мудрик. – М. : Педагогическое общество России, 2001. – 320 с.
9. Найн А. Я. О методологическом аппарате диссертационных исследований / А. Я. Найн // Педагогика. – 1995. – № 5. – С. 44-49.
10. Немов Р. Психология : словарь-справочник : в 2 ч. / Р. Немов. – М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – Ч. 2. – 352 с.
11. Ожегов С. Словарь русского языка : ок. 53000 слов / С. Ожегов; под общ. ред проф. Л. И. Скворцова. – 24-е изд., испр. – М. : ООО «Издательство Оникс»: ООО «Издательство Мир и образование», 2007. – 640 с.
12. Пассова Е. И. Концепция коммуникативного обучения иноязычной культуре в средней школе / под ред. Е. И. Пассова, В. Б. Царьковой. – М. : Просвещение, 1993. – 125 с.
13. Подласый И. Педагогика : [в 3-х кн.]; кн. 2 : Теория и технологии обучения : [учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальностям в обл. «Образования и педагогика»] / И. Подласый. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2007. – 575 с.
14. Полонский В. Словарь по образованию и педагогике / В. Полонский. – М. : Высш. шк. 2004. – 512 с.
15. Рогова Г. В. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях / Г. В. Рогова, И. Н. Верещагина. – М. : Посвящение, 1998. – 230 с.
16. Руденский Е. Социальная психология / Е. Руденский. – Москва-Новосибирск, 1998. – 221 с.
17. Садохин А. Введению в теорию межкультурной коммуникации / А. Садохин. – М. : Высш. шк., 2005. – 310 с.
18. Самыгин С. Педагогика и психология высшей школы / под ред. С. Самыгина. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. – 526 с.
19. Словарь педагогического обихода / под ред. проф. Л. М. Лузиной. – Псков : ПГПИ, 2003. – 71 с.
20. Тер-Минасова С. Язык и межкультурная коммуникация / С. Тер-Минасова. – М. : Слово. – 2000. – 261 с.
21. Цуканова Е. Психологические трудности межличностного общения / Е. Цуканова. – К, 1985. – 160 с.
22. Чекун О. А. Педагогические условия подготовки студентов к межкультурной коммуникации (на примере неязыковых вузов) [Электронный ресурс] : дис. канд. пед. наук: 10.00.01. – Москва, 2007. – 269 с. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/pedagogicheskie-usloviya-podgotovki-studentov-k-mezhkulturnoi-kommunikatsii-na-primere-neyaz>. – Заголовок с экрана.
23. Cultural Awareness Program : Teacher's Guid / Wisconsin USA, 1995. – 60 p.
24. Keyton J. Communication and organizational culture : A key to understanding work experience. Thousand Oaks, CA: Sage, 2011. – 22 p. [Electronic resource]. – Access: <http://en.booksee.org/book/1243816> – Title from the screen.

Слюсаренко Н.В., Кульбацкая М.В.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ОБЩЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

В статье отражены основные аспекты формирования у студентов умений и навыков межкультурного общения при изучении иностранного языка.

Раскрыта сущность понятий «общение», «педагогическое общение», «межкультурное общение», «умения», «коммуникативные умения», «навыки», «коммуникативные навыки», «условия», «педагогические условия».

Отмечена весомая роль педагогических условий в формировании умений и навыков межкультурного общения у студентов при изучении иностранного языка. Обращено особое внимание на то, что педагогические условия являются тем рычагом, который влияет не только на отношение к предмету, но и на качество его усвоения, а следовательно, на обеспечение овладения основами межкультурных отношений в будущей профессиональной деятельности, способность эффективно выполнять свои функции в межкультурной среде.

Ключевые слова: общение, педагогическое общение, межкультурное общение, коммуникативные умения, коммуникативные навыки, педагогические условия.

Slyusarenko N.V., Kulbatska M.V.

THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION OF STUDENTS' INTERCULTURAL COMMUNICATION SKILLS IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE STUDYING

The theoretical aspects of formation of students' intercultural communication skills in the process of foreign language studying are examined in the article.

The essence of the concepts of «communication», «pedagogical communication», «intercultural communication», «skills», «communicative skills», «conditions», «pedagogical conditions» are viewed.

It is pointed out that formation of students' intercultural communication skills can be successfully implemented in a foreign language lesson. The foreign language course in a Higher School allows through the acquisition of language and its usage to get into the culture, traditions and customs of other nation; to study the language as the main means for intercultural communication; to prepare for an active interaction with a foreign partner.

The article identifies a significant role of pedagogical conditions in the formation of students' intercultural communication skills in the process of foreign language studying (the implementation of the interactive technologies in the educational process; the usage of different work forms providing subject-to-subject interaction among teacher and students; the transformation of traditional roles among teacher and students).

The authors of the article underline that pedagogical conditions can have a strong effect on the students' attitude to the foreign language course of studying. Thus, pedagogical conditions help to master the basics of intercultural relations in the future professional activity.

Keywords: communication, pedagogical communication, intercultural communication, communicative skills, pedagogical conditions.

УДК 372.853

Андрійчук А. Б.*

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ФІЗИКИ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ В УМОВАХ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті представлена й теоретично обґрунтована модель формування предметної компетентності з фізики майбутнього судноводія в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища як важлива складова процесу становлення висококваліфікованого фахівця. Запропонована модель складається з семи блоків: стратегічно-нормативного, теоретико-методологічного, цільового, змістового, технологічного, критеріально-рівневого та результативного. Представлено змістове наповнення кожного блоку та визначено організаційно-педагогічні умови і показники ефективності впровадження запропонованої моделі. Особливістю розробленої моделі є її побудова на засадах професійного спрямування курсу фізики та реалізація засобами комп'ютерно орієнтованого середовища. Перспективним виглядає процес апробації розробленої моделі в умовах навчального процесу з фізики в морському ВНЗ.

Ключові слова: предметна компетентність, фізика, модель, моделювання, комп'ютерно орієнтоване середовище, студенти-судноводії.

Процес упровадження компетентнісного підходу в навчальний процес вищих морських навчальних закладів зумовив переорієнтацію кінцевої мети навчального процесу з набуття знань умінь і навичок на формування у майбутніх фахівців відповідних компетентностей.

Підготовка висококваліфікованого й конкурентоспроможного фахівця, який володіє високим рівнем професійної компетентності і здатен ефективно розв'язувати професійні завдання пов'язані з рухом судна, можлива лише за умови формування предметної компетентності (ПК) та її складових компонентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив широке застосування

* © Андрійчук А. Б.*